

Bibliografia

EXALTACIONS I PAISATGES (Poesies 1906-1926), per *Enric Bosch i Viola*. 1926, Barcelona, Llibreria Catalònia.—Aquest volum, on el seu autor ha enquibit la producció poètica de vint anys, va bellíssimament prologat per Gabriel Alomar. Diu l'excels escriptor mallorquí, gairebé en començar: "Els catalans allunyats dels centres on bull la vida en tot el seu esclat, senten el deure d'ajuntar-se a l'obra comunal per la construcció de Catalunya". Aquest deure no és practicat, generalment, amb molta intensitat, però és latent i obra. L'historiador, el geògraf, l'etnògraf o el literat de la perifèria fan un treball lent i quiet, del qual moltes vegades ningú o poca de gent n'heu esment, i es van sumant a l'obra general per la cultura del nostre país.

Adés és una monografia històrica, producte d'ímprobes recerques per arxius rurals, adés un estudi geològic, pel qual han calgut llargues i treballoses excursions. Ara és un llibre de versos. Un llibre de versos és, també, una aportació a una cultura. Tot treball intel·lectual, per insignificant que ens sembli, és una col·laboració—el temps ens dirà la valor—a l'obra del redreçament espiritual d'un poble.

Sembla natural, però, que qualsevol treball realitzat en un lloc allunyat dels centres propulsors ha de portar, marcadíssim, el segell de la seva procedència. No passa això, massa sovint, en l'obra purament literària que s'hi realitza. Els seus autors, posseïts d'una sensibilitat o un do naturals, han passat per un treball d'auto-educació i més aviat mostren ben albirables influències. L'isolament deuria fondre'ls, d'una manera inexorable, amb l'ambient físic i espiritual que els volta. La seva obra, per tant, hauria d'ésser-ne un fidel reflex. No passa així gaire sovint. Extenen el vol vers unes artificioses i falaces llunyanies i moltes vegades cauen ali-trencats pel propi desengany.

Els qui saben éssen fidels al paisatge i al poble acostumen a reeixir o, si més no, a fer-se interessants. En el cas—un cas ben lloable—d'Enric Bosch i Viola, la nostra preferència se n'ha anat tot dreturerament a les composicions en què ha interpretat, d'una manera simple, la terra nadiua. No ens ha plagut tant quan ha volgut afinar el seu art en exquisideses literàries. Posem que aquestes superessin, en valor poètic, aquelles. Per ésser antològiques, haurien de portar l'empremta d'una genialitat molt potent. En canvi, les altres, producte d'una emoció i una veritat molt pures, van totes soles a l'encontre de la simpatia del lector. Inferiors que els fossin, hom les llegiria amb més recollida delectança.

No coneixem—i tant que ens reca!—l'Empordà. Tenim un extremat dalit de gusar les gràcies d'aquesta terra extesa entre les Alberes i la mar. Llegides les poesies de Bosch i Viola, que ens han semblat que donaven una impressió més senzilla i directa de la natura, ens apar que ja comencem a conèixer la magnífica terra empordanesa. Creiem portar als ulls una mica de visió de la Costa brava i, a les orelles, el soroll de la tramuntana.

La presentació material de "Exaltacions i Paisatges" és bella i el català del poeta guixolenc, pur i correcte.—J. d'A.

AMOR SILENCIOSA, per *Maria-Teresa Vernet*. 1916, Barcelona. — Heus ací una novella que era febrilment esperada. D'ençà que Farran i Mayoral "va descobrir-nos" aquesta autora, els lectors catalans tenien necessitat de fer coneixença directa amb ella. No és d'estranyar, doncs, que la primera obra de Maria-Teresa Vernet hagi assolit un èxit de públic.

La novella és precedida per un pròleg entusiasta de Farran i Mayoral. Per bé que en un indret el prologuista aconsella de deixar, en detalls, les inèxperiències de l'art i la vida que puguin trobar-s'hi, la seva apologia és ardent. Tant ho és que fins pot perjudicar, en l'ànim del lector, l'obra prologada. Aquest comença de llegir-la amb una predisposició excessivament favorable i això acostuma de finir en desencís.

Cal dir, però, una cosa: el desencís serà pel lector poc avesat i superficial. No pas per aquell qui sàpiga llegir amb atenció. Aquest sabrà trobar, en la pròpia novella, sense gens d'esforç, les meravelles gràcies que la componen. La millor, entre elles, és la prosa amb que és escrita. Una bella prosa normal, en la forma; gràcil i pura. Sobta només al lector el seu excès de divisions. Els punts i apartats fan abundantíssims els paràgrafs i fins els capítols són constantment tallats pels apartats. La llargària excessiva de paràgrafs i capítols fa sempre fadigosa una lectura. El continuat tallament d'"Amor silenciosa", però, arriba a desconcertar. Moltes vegades, fins ens ha semblat completament inexplicable.

La prosa de Maria-Teresa Vernet és pura delícia. Es tota esmaltada de reeixidíssimes imatges poètiques, que lluen, d'ací i d'allà, amb tota la seva justa bellesa. La prosa dels nostres escriptors—sovint cenyida i sòbria, de vegades retòrica—no dona cap exemple d'aquest poetisme. Ha estat, doncs, una sort per a nosaltres l'aparició de la prosa de Maria-Teresa Vernet. En una literatura completa han de figurar tots els matisos. La nostra era mancada d'aquest.

Quant al caire novellístic del llibre, ens ha semblat completament sobrer el primer capítol. Més que res, perquè contrasta tècnicament amb els restants. L'acció, en ell, és rapidíssima, trepidant. En els altres, es fa un lentíssim estudi de la passió de la protagonista. A més d'això, només serveix per proporcionar-nos els antecedents familiars de l'home que Remei, la protagonista, amarà silenciosament; res no té a veure amb ella. I la figura de Remei omple totes les altres pàgines del llibre. El primer capítol, doncs, resulta completament deslligat de l'obra. Podria ben bé suprimir-se. I tampoc no és una peça de vàlua novellística que pugui aguantar-se sola.

La silenciosa amor de Remei es descapdella d'una manera naturalíssima dins les pàgines de la novella. Les seves fases semblen lògiques. No hi ha cap violència ni tortuositat produïdes per la inèxperiència tècnica. Només, molt rarament, topeu amb una ingenuïtat. Enterboleix, de vegades, l'estudi psicològic, el paisatge. El paisatge, en mans de Maria-Teresa Vernet, és una cosa dolça, amb afortunades tonalitats. El llibre es divideix en tres parts, en les quals pot destriar-se la passió de la protagonista. La darrera, però, sorprèn una mica. Es episòdica i trucada. La mort tràgica i casual de

Joan, l'enamorat de Remei, el qual sembla ignorar aquesta passió, ha de fer finir per força aquella amor. Era, naturalment, més difícil de fer acabar l'obra sense la intervenció providencial d'aquesta desgràcia. Proporciona, però, a l'autora l'avinentsa de escriure—i per això cal disculpar-li aquesta ingènua habilitositat—el magistral capítol de la vetlla que fa Remei, tota sola, al cadàver de l'amat. Es punyent, íntimament tràgic, sublim.

Una cosa, completament marginal, cal remarcar. El tractament de vos que un home dóna a una dona, dins el llibre. Es un pagès qui ho fa, però el guia el respecte. Caldria ennoblir aquest tractament al nostre poble. Pràcticament cap home no s'arriscaria avui de tractar de vos a una dona.—J. S.